

de hervormde kerk
— Gleen —

ODE AAN DE SLENER TOREN

In Slien, waar 'k zin geboren
daor stiet hiel vast en stark,
de olde Sliener toren
veur d'olde Sliener kark.
Hie stiet oet d'olde tiden
bij dag en duustre nacht,
en sprek van vreugd' en liefde
en holt er trouw de wacht.

'k Weet niet, waar ik zal zwarven,
woorhen mien weg nog giet;
'k weet niet, waar ik zal starven,
de toekomst ken ik niet.
Maor 't dorp, waar 'k zin geboren,
en waar 'k mag dreumen ooit,
mien olde Sliener toren -
vergeten za'k dei nooit !

G. Broenink

VOORWOORD

De Kerkvoogdij, die de zorg heeft voor de kerkelijke gebouwen, heet u van harte welkom in de Nederlands Hervormde Kerk te Sleen.

In deze brochure, samengesteld door Ds. W. de Weerd, die in 1981 met emeritaat is gegaan, na 15 jaar zijn stempel te hebben gedrukt op het kerkelijk leven in Sleen, zult u enige gegevens aantreffen over deze kerk, met de hoogste toren van Drenthe. Vooral in genoemde periode zijn veel goede dingen tot stand gekomen, wat u zal blijken als u dit boekje leest. Ds. W. de Weerd, een veelzijdig man, die reeds vele boeken en publicaties op zijn naam heeft staan. De Kerkvoogdij hoopt dat dit bezoek zinvol mag zijn en wenst u een prettige voortzetting van uw verblijf in deze omgeving.

De Ned. Herv. Kerkvoogdij Sleen.

Het is niet de bedoeling van deze brochure u op de hoogte te brengen van allerlei historische en architectonische feiten. Het is slechts bedoeld ter informatie over de kerk die u nu bezichtigt:

In de Nederlands Hervormde Kerk te Sleen waar u zich nu zult bevinden, ziet u een aantal liturgische objecten die uw aandacht waard zijn.

We noemen de nissen in koor en schip. In het koor hebben zij een Oosters-aandoende werking en ze kunnen als een unicum gelden in Nederland.

Nog altijd is de vraag niet beantwoord, waarom deze nissen van Oosterse allure zijn.

Deze nissen dienden om liturgisch gerei op te bergen (zie de nis met het groene, door de heer Verbeek Sr. te Oldemarkt gesmede groene hekje), eveneens om een enkel beeldje neer te zetten, maar, blijkens de gevonden roet en walm, ook voor het plaatsen van kaarsen.

De preekstoel, door artistieke handen in de hollandse renaissance stijl ontworpen, stamt uit 1668.

Wie zich de tijd gunt, ontdekt met hoeveel liefde en talent dit "liturgisch meubelstuk" werd vervaardigd.

Op de rand van het klankbord is de tekst eertijds hoogstwaarschijnlijk in goud geschilderd; bij de restauratie ontdekte men vijf verschillende verflagen. De trap naar de preekstoel is niet antiek.

Bij de restauratie in 1880 is het doophek verdwenen. Het moet een prachtig werkstuk geweest zijn.

In de 2e wereldoorlog zijn 6 van de 8 panelen, tegelijk met de "Doorwerth" vernietigd. Twee panelen werden teruggevonden in het Openluchtmuseum te Arnhem.

Er is helaas veel meer verloren gegaan. We denken aan het "zwarte, zerken doopvont, liggende in de kerk", zoals een mededeling uit 1884 luidt.

Bij de restauratie van 1882 was het doopvont verdwenen. Men vond het in de tuin van de predikant, waar het als bloembak dienst deed.....

Hoe nonchalant werd eertijds omgesprongen met kerkelijke eigendommen!

Dat kostbare stukken verdwenen is het gevolg óf van slordigheid óf van geldgebrek (in 1886 werden een paar zilveren miskelken voor f 47,00 verkocht en zo zullen allerlei waardevolle en interessante voorwerpen wel "aan de man" zijn gebracht...(of vanwege de behoefte alles te verwijderen, wat aan de r.k. periode deed denken). Dit laatste motief (denk aan de beeldenstorm) heeft de kerk bepaald geen goed gedaan.

Dat Lodewijk Napoleon in 1809 f 500.00 aan deze kerk schonk, mag als een bewijs van 's Konings mild karakter gelden.

Bij de laatste restauratie zijn de muurschilderingen van Jan van Aecken (1500) niet in deze "enige, harmonische halle-kerk van Drenthe" teruggevonden.

De toerist en de kerkganger moeten tevreden zijn met de wetenschap, dat die schilderingen er zijn, maar dat geldgebrek blijkbaar de ontdekking in de weg stond.

Had deze kerk in een stad-of.....dichter bij de Residentie gestaan, wie weet zou men het zoeken naar het werk van Jan van Aecken minder spoedig hebben gestaakt.

Dan zouden het poortje en de twee deurtjes voor in de kerk aan de zuidzijde hoogstwaarschijnlijk "kerkhofdeurtjes" niet zijn dichtgemetseld en zouden er meer nissen tevoorschijn zijn gekomen.

Maar de houten psalmborden zijn behouden; rondom 1668 hingen ze al in de kerk. We kijken er naar en horen als het ware de gelovigen van zoveel eeuwen geleden, weer zingen. Helaas bleek, toen in 1964 de eerste kerkdienst na de restauratie werd gehouden, de akkoestiek dermate verslechterd, dat zowel de predikant als de gemeente zich meer dan normaal moeten inspannen bij (s)preken en luisteren. De luidsprekertjes aan de muren bewijzen kleine, maar nuttige diensten.

Het is alweer een kwestie van geld, om de bestaande klachten over de akkoestiek tot een minimum te reduceren.

De toerist, die deze kerk bezoekt, zal even wat verbaasd opkijken, als hij de Heugafelt-tegels ziet.

Die vloerbedekking heeft niets te maken met een eventuele welstand van de gemeente; nog minder met de behoefte, de blauw-grijze plavuizen te bedekken, maar alles met de vindingrijkheid van de domineeske die ons opeens van bijna alle akkoestische problemen bevrijdde. We kunnen wel stellen, dat de Sleense dorpskerk de enige is, waarvan de vloer geheel bedekt is. Maar de vrouw van elders, die hier een kerkdienst meemaakte en aan haar vriendin schreef: "Het is daar zo deftig, je zakt tot je enkels in de tapijten..." had de bedoeling maar slecht begrepen!

Uiteraard vormt ook het prachtige orgel een bron van zorgen. Aan dit orgel zijn de laatste jaren verscheidene restauraties uitgevoerd. De eerste restauratie bedroeg f 12.000,-- enige jaren later was een tweede ingreep nodig. In 1980 was het wederom aan een ingrijpende restauratie toe die maar liefst f 152.000,-- moest kosten.

De toerist mag weten: Deze dorpskerk is een monumentaal gebouw, dat liturgisch gezien behoorlijk functioneert en historisch gezien van geen gering belang is. Maar dit alles vraagt veel liefde en veel offers.

Wat de toerist/bezoeker in de koperen collectebussen doet (giften) of in de vierkante bus op de leetuurtafel (betaling) wordt alleen besteed aan de akkoestiek, onderhoud van het orgel, e.d.

Wie zich geroepen voelt, voor de bovenomschreven bestemmingen iets bij te dragen, kan met alle vrijmoedigheid gebruik maken van postrekening: 2032760

t.n.v. Ned. Herv. Kerkvoogdij

't-Haantje 59

Sleen

De eerste eredienst in dit dorp zal plm. 1100 zijn gehouden. In 1564 klonken uit de mond van pastoor Menso Alting woorden, die duidelijk zijn sympathie met Maarten Luther verrieden.

Over deze eerste predikant moet iets meer verteld worden:

Op 9 november 1541 werd Menso te Eelde geboren.

Zijn vader bekleedde het ambt van schulte en zijn moeder was de dochter van de schulte te Sleen.

De jongeman ging theologie in Groningen studeren, kwam daarbij in aanraking met Messel Gansfort en voelde zich aangetrokken tot de leefsfeer en het geloofsklimaat van de "Broeders des gemenen levens". De "ketterijen" van de theoloog Praedinius lieten niet na, indruk op de student te maken, hetgeen in de familiekring wel onderwerp van discussie zal zijn geweest. Hoe dit zij, Menso liet zich vrij onverwacht aan de Universiteit van Munster inschrijven. Hoogstwaarschijnlijk maakte de familie zich toen wel bezorgd over de theologische visie van de jonge student.... In 1564 werd hij vicaris te Haren en kreeg hij, uiteraard vanwege de relaties van moeders zijde, de aanstelling als pastoor van Sleen.

Of hij in dit dorp aanvankelijk opviel door een bezield pastoraat, mag worden betwijfeld. In elk geval genoot hij de inkomsten aan dit ambt verbonden.

In 1565 wil Menso naar Heidelberg, omdat de Reformatie hem trekt. Een jaar later komt hij als predikant naar Nederland. Het is het jaar van de hagepreken en de beeldenstorm. De jonge predikant preekt in Groningen, waar een geheime gemeente is van protestanten. Maar nog altijd is Menso Alting pastoor van Sleen.....

De dorpelingen zijn daar weinig geestdriftig over en weigeren te betalen. Als Alva op de ketterjacht gaat ont-snapt Menso maar ternauwernood, met behulp van Hermannus van Welvelde, heer van "De Klencke" (1 juli 1567), nog altijd een burcht in Oosterhesselen, nu Vormingscentrum vanwege de Hervormde Kerk.

In 1570 volgde het beroep naar Heidelberg en 5 jaar later bezoekt hij zijn familie in Drenthe. Hij wordt predikant in Embden, waar hij tot zijn dood is gebleven (7 October 1612).

Niet alleen herinneren een aantal middelbare scholen aan deze interessante theoloog - ook kan de toerist via de Menso Altingstraat in Sleen, richting Schoonoord rijden, waar "De Papeloze Kerk" nog altijd getuigt van een woelige tijd. Hier in het "Sleener Zand" heeft Menso Alting zijn hagepreken gehouden. Verwacht hier geen ruïne van kerk of kathedraal. Een aantal hunnebedden, een graf vormend, behorend tot het z.g.n. ganggraftype, werd het toevluchtsoord van de afvallige priester. Het graf moet zeer oud zijn, hoogstwaarschijnlijk werden de doden er enige duizenden jaren vóór Christus al bijgezet.

Hier nu preekte Menso Alting in zijn Papeloze Kerk, een kerk zonder priester dus, beschermd en bewaakt door zijn volgelingen. Het graf werd in 1958/'59 gereconstrueerd en blijft een object van grote zorg voor hen, die belast zijn met het bewaren en in stand houden van oudheidkundige vondsten.

Ga er maar naar toe en luister stil naar de wind en bedenk, dat eeuwen geleden een moedig man in deze ruimte, of wellicht op een steen staande, woorden heeft gesproken, die mutatis mutandis, nog altijd klinken in dit boeiende dorp.

Wie de kerk weer verlaat, ziet in het torenportaal het gebrandschilderde raam, door de burgerlijke gemeente geschonken. De twee met een knots gewapende en u bedreigende figuren zijn de zgn. "Wildenmannen", die zo'n 2000 jaar geleden deze gebieden bewoonden.

De drie ramskoppen stellen de drie dorpsgemeenschappen voor van Sleen, Noord-Sleen en Erm, waar eens de schapenfokkerij voor de boterham moest zorgen.

Wie, buiten gekomen, de klokken hoort luiden, mag weten dat in het midden van de 19e eeuw de klokken door blikseminslag gebarsten waren en in 1867/'68 werden hergoten.

*Door 't vuur des hemels ging
de roem van Sleen verloren;
wij beiden werden thans
uit zijne asch herboren.*

Nu we toch buiten zijn kijken we naar de toren en de klok, die door de burgerlijke gemeente is aangebracht. Door de hoogte van de toren konden de mensen tot ver in de omtrek horen en zien hoe laat het was.

DE TORENKLOK

Eeuwen slaat de Slenertoren,
met zijn klok die steeds maar telt.
Slaat voor ieder die 't wil horen,
Ieder uur, want tijd is geld.
Heel hoog boven 't groen verheven,
Ziet men traag de wijzers gaan.
Wil de mensen die nu leven,
Steeds weer de herin'ring geven,
Dat de tijd niet stil blijft staan.
Ver weg, zo over 't open vrije land,
Laat hij zijn slagen horen,
Naar links naar rechts, naar elke kant.
Zodat de landman bij zijn arbeid,
Steeds open oog heeft voor de tijd.
Zo ploegt de ploeger steeds zijn voren,
Tot 't middaguur hem roept naar huis.
De tijd, hij is veranderd.
't Gaat steeds sneller dan voorheen.
Toch glijden even snel de wijzers,
Door al die jaren, eeuwen heen.
Daar staat hij dan, zo stoer en flink,
Hoog boven 't dorpsgebeuren,
Vlak voor hem is er dan de brink.
Zo ziet hij nu al vele jaren,
Het Drentse dorp in zijn bestaan,
Waar hij de schare trouwe kijkers,
Steeds weer ziet komen en ziet gaan.
Ook die zo graag hier zouden blijven,
Wordt nog vaak stil aan gedacht.
Want ook zij hebben in hun jaren,
Ons Sleen tot grote bloei gebracht.

Tekst: H. Engbers
secr.: Kerkvoogdij

Op woensdagmorgen 8 september 1880 stortte bij doodstil weer een gedeelte van het kerkdak naar beneden, zo lezen we in de restauratiefolder van 1960. Gewelven van de kerk scheurden, een rozet viel in stukken. De restauratie moest worden aangepakt. Men hakte de huid van de kerk, die weer ommetseld werd met een harde, machinale steen, (Hierbij werden de kerkhoftoegangen in de zijgevels helaas overdekt.) De ramen werden voorzien van laat-gothische zgn. franse natuurstenen traceringen.

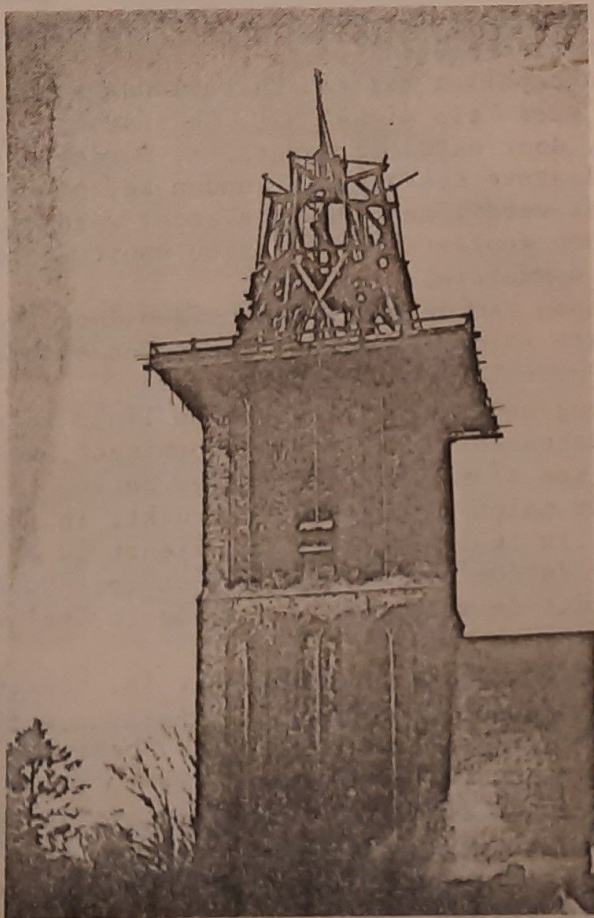
Er kwamen dakkapellen met een buitenlands accent. De kerk zag er toen weer "als nieuw" uit. De storende ijzeren trekstangen, door oxydatie aangetast, werden gehandhaafd. Ook bij de laatste restauratie konden ze, om financiële redenen, niet verdwijnen. De preekstoel werd midden voor de triumphboog geplaatst en voorzien van twee trappen (vanwege de symmetrie).

De drie schepen van de kerk, gescheiden door twee rijen van drie zware kolommen, zonder kapitelen en basementen, zijn geheel overkluisd met kruisgewelven.

De triumphboog heeft kraalornament en links en rechts twee dito geornamenteerde, kleine openingen, waardoor men op het koor kan zien. In de 80-jarige oorlog is de kerk verscheidende malen als kazerne gebruikt, in 1626 zelfs als fort.....In 1631 werd toch nog dienst in de kerk gehouden, maar de dominee was vrijwel onverstaanbaar door het rumoer, dat de soldaten in het andere deel van de kerk maakten!

Van het oorspronkelijke kerkmeubilair is, behalve dan de sierlijke preekstoel in Hollandse renaissancestijl, eigenlijk niets over. Zoals gezegd: ook de borden zijn zeer oud. De toren, één geheel vormend met de kerk, stamt uit de 15e eeuw en is het eigendom van de burgerlijke gemeente. Zij heeft haar eigen geschiedenis en lange tijd moesten de bewoners en zij, die buiten Sleen woonden, de gratie van haar spits missen.

Ze is de hoogste toren van Drenthe en fungeert als een boeiend oriëntatiepunt. Wellicht kan de toegang naar de klokken eens worden opengesteld voor de toerist, die genieten wil van een weergaloos en machtig panorama. De te treffen voorzieningen echter kosten veel geld, en zullen dus nog wel enige tijd op zich laten wachten....

Allerlei verhalen doen de ronde, waarin gewaagd wordt van de jaloezie, die de dorpingen van Rolde ertoe dreef, de Slener toren te "kleineren". Hun acties bleven zonder vrucht.... (Graag even een persoonlijke tip voor de toerist: als u met de rustige en vriendelijke mensen van Sleen een praatje maakt, gebruik dan geen verkleinwoorden als kerkje, torentje enz. Want dit kloeke kerkgebouw en de slanke toren is aller trots, of men op Zondag de Eredienst bijwoont of niet....!)

In de kerkgeschiedenis heeft Sleen niet alleen aandacht gekregen vanwege de acties en de prediking van Menso Alting, ook de "afscheiding" in de dertiger jaren van de vorige eeuw liet dit dorp niet onberoerd: in 1847 vertrokken 61 dorpingen o.l.v. Ds. van Raalte naar Michigan. Een eeuw later werd te Sleen een herdenking gehouden. Bij die gelegenheid werd de steen (mannenhoofd) "De Ziener" onthuld, die zich aan de voorzijde van het gemeentehuis bevindt. In dit bestek voert het te ver, om meer te vertellen over die rumoerige tijd, waarin menige predikant tot wanhoop werd gedreven door gefluisterde en geschreeuwde aantijgingen. Het zou bepaald geen stichtelijk verhaal worden.

IETS OVER ONS DORP

De burgelijke gemeente Sleen telt ruim 8000 inwoners. Zij omvat de volgende dorpen en woonkernen:

De Kiel; Schoonoord; Kibbelveen; 't-Haantje; Noord-Sleen; Sleen; Diphooorn; Erm; Achterste Erm; Holsloot; Den Hool; De Haar; Schimmelarij; Veenoord. Denk De Kiel, Schoonoord en Veenoord even weg, en u weet, hoe de hervormde gemeente van Sleen is samengesteld. Daarmee wil tevens gezegd zijn, dat deze gemeente onvermijdelijk een nogal gecompliceerde structuur heeft; bijna zouden we van een "Streekgemeente" kunnen spreken.....

Dat dit in pastorale zin de nodige problemen oplevert spreekt wel vanzelf. We trachten deze enigermate op te

lossen door uit elk dorp onze ouderlingen en/of diakenen te kiezen.

Enigermate...want behalve de ingewikkelde structuur van de hervormde gemeente, moet de vestiging van honderden nieuwe gezinnen vermeld worden. Wie door het dorp Sleen wandelt, ontdekt al heel gauw, dat het uit een oud en nieuw gedeelte bestaat.

De aansluiting van de nieuwe met de autochthone bevolking verloopt niet altijd even gemakkelijk, hoewel de "zand-drenten" graag iedereen welkom heten, die belangstelling toont voor het wel en wee van het dorpsleven.

Veel straatnamen zijn ontleend aan juridische ambten en functies uit het grijze verleden: Drostestraat, Dingspelstraat, Schultestraat, Bannerschultestraat, Seendstraat, Entingestraat, Batingestraat enz. enz.

Eertijds werden de rechtsgebieden "dingspillen" genoemd. Zo bestonden er zes dingspillen: Sleen, Vries, Anloo, Rolde, Diever en Beilen. Het is bepaald geen toeval, dat in de eerste vijf dorpen monumentale kerken staan, die onder auspiciën van Monumentenzorg werden gerestaureerd en stuk voor stuk de moeite van het bezichtigen waard zijn. Ze zijn onderling opvallend verschillend en dat maakt een rondgang bijzonder interessant.

Een dingspil zou men de plaats kunnen noemen, waar de rechtspraak en het landbouwoverleg plaats vonden; waar bovendien over militaire en kerkelijke zaken overleg werd gepleegd. (Kerkelijk werd Drenthe sinds 1046 door de bisschop van Utrecht bestuurd).

Het hoofd van een dingspel was de drost, die we ongeveer met de tegenwoordige commissaris van de Koningin zouden kunnen vergelijken. In het dingspil hield hij zijn rechtsdagen, zgn. "Goorspraken". Hij werd bijgestaan door 24 "etten". Ook naar deze etten zijn vrij veel straten genoemd. Een kerspel (carspel) was een onderdeel van het dingspil. Aan het hoofd van het kerspel stond een schulte, te vergelijken met de tegenwoordige burgemeester. Deze werd in de rechtspraak bijgestaan door twee keurnoten. Tussen de Drost en de Schulte stond de Bannerschulte. Veel straten in "nieuw Sleen" werden genoemd naar de 18 vroegere havezathen: Batinge, Entinge enz. De Seendstraat ontleent zijn naam aan het "seend" dat we het kerkelijk recht zouden kunnen noemen.

UIT DE ARCHIEVEN BLIJKT VERDER....

1. dat de hervormde kerk te Sleen volgens overlevering gesticht werd door twee vrome nonnen uit het klooster van Ter Apel: Ursula en Margaretha. Monniken uit het klooster waren de bouwmeesters.
2. dat de grafstenen in het koor vermoedelijk vervaardigd werden van de zandstenen trappen van het oude altaar.
3. dat een houtsnijder in Sleen met vaardige hand bezig was twee teksten uit te kerven, die beide nog op de preekstoel te vinden zijn, toen admiraal De Ruyter op leven en dood tegen de Engelsen vocht.
4. dat de Bijbel op de preekstoel antiek is en uit de tijd der hervorming stamt, een zogenaamde "Lutherbijbel".
5. dat dominee Jan Herman Heerspink in 1811 een aantal Slener jongemannen in de toren heeft verstopt, die mee moesten met Napoleon naar de barre sneeuwvelden van Rusland.

Nog enige bijzonderheden.

Op de 28 januari 1960 werd besloten "iets" te ondernemen. Op 25 juni 1962 werd de laatste dienst in de kerk gehouden en op 16 oktober 1966 werd de kerk min of meer officieel in gebruik genomen met een "dienst der geschenken". Als tekst had de predikant gekozen Jesaja 56: 7a:

"Ik zal hun vreugde bereiden in Mijn bedehuis".

In deze dienst werden de volgende geschenken aangeboden:

een Avondmaalstafel door de jeugd;
50 verzilverde bekertjes door de kerkeraad;
een Avondmaalslaken door de plattelandsvrouwen;
2 zilveren bekers door de restauratiecommissie;
een kandelaar door de jeugdraad;
geknoopt tapijt met knielkussens door de leiding van de Zondagsschool (stelt voor: Daniël in de leeuwenkuil en Orpa en Ruth);
knielbank (inmiddels vervangen) door de aannemers;
twee koperen beurzen (collectebussen) van Deense makelij, door de burgemeester en de toenmalige directeur van het Prov.Museum te Assen;

een achttienarmige koperen kroon door het Prov. Bestuur van Drenthe (Koor); gebrandschilderd raam door het gemeentebestuur.

Latere aanwinsten: twee smeedijzeren kaarsenkandelaars en een knielbank, ontworpen door Nick de Weerd en vervaardigd door de vroegere dorps-smid H. Lanting; twee achttienarmige kronen, in gebruik genomen op 28 januari 1973; later zijn door een actie van ds. W. de Weerd nog twee kronen toegevoegd. (zie foto).

Predikanten, die deze gemeente hebben gediend:

1. Menso Alting	gekomen in 1567
2. Harm Alers	1613
3. Hendr. Huizingh	1613
4. Jacobus Eykel	1615
5. Conradus Mytropius	1618
6. Bernardus Rusius	1645
7. Petrus Mewen	1666
8. Johan Tijsken	1671
9. Mijnnert Cock	1697
10. Herman Reijnders	1704
11. Conradus Wachloo	1709
12. Jacobus van der Scheer	1736
13. Hindr. Verschuer	1738
14. Piris Adema	1767
15. Wilhelm Kesstris	1776
16. Fredr. Odolf Beegman	1778
17. Bernard George de Roos	1784
18. Hendr. Steven Hugenholtz	1786
19. Albert Lozing Meyer	1790
20. Joh. Christiaan Schönefeld	1794
21. Jacobus Schank Bolt	1799
22. Jan Herman Heerspingh	1805
23. Abraham van Laar Dinckgreve	1821
24. Otto Schultz	1840
25. Harm Nijmeijer	1853
26. Jan Beekhuis Hekman	1861
27. C.E. Krul	1867
28. Herman Hitjer Heersping	1874
29. Volbrath Remetius Sikkes	1877
30. Martinus Beversluis	1884
31. J.H. Themmen de Lang	1890
32. C. Pikelharing	1897
33. A.E. Boers	1904
34. J.S. King	1907
35. C. Brinkerink	1917
36. J.S. King	1922
37. Johannes Luchies	1942
38. Anton Frederik Scholte	1948
39. Willem de Weerd	1966

Tenslotte....

Het is uiteraard niet mogelijk om binnen het bestek van een brochure uitvoerig in te gaan op de historie van deze kerk. Het ging er ons om, u even een blik te laten slaan in de boeiende en interessante ontwikkeling van de Sliener dorpskerk, die door steeds meer toeristen wordt bezocht, maar toch méér is dan een bezienswaardig monument.

Daarom schreef de pastor loci:

*Dit is het Huis van God
en voor de mens een woning,
waar 't zoekend hart
zijn Schepper vindt en hoort:
wie binnengaat - hij ga als tot zijn Koning,
gehoorzaam aan Zijn Wet
en buigend voor Zijn Woord!*

We besluiten met de heilwens, die weleer op menige boerderij in dit land geschreven stond:

P A X I N T R A N T I B U S !

(vrede, voor wie naar binnengaan!)

DE SLIENER KLOKKEN

Daor klinkt aover de velden
een machtig golvend, bronzen lied,
dat wied in 't rond zien stem lat gelden,
dat sprek van ieuwigheid en tied.
As 's mörgens vrög de Sliener klokken
oes wekt nao körte zommernacht,
dan mag het rusten oes nog lokken -
zie roept oes toe: het wark dat wacht!

Luut, Sliener klokken, laot je klanken
dan juub'lend klinken, ieder uur;
dien stemme - laot hum zingend danken
veur de tied, die oes nog schonk'n wuur.

Jao, klokken, luut veur die moet scheiden,
die golden klank, zo rein en vrej,
mas as dien stem mej oet zal leiden,
luut vrede, vrede, ook veur mej.

